

Sygn. akt II Ca 562/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2013 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bogusław Suter (spr.)
Sędziowie:	SSR del. Adam Czech. SSO Grażyna Wołosowicz
Protokolant:	st. sekr. sąd. Zofia Szczęsnowicz

po rozpoznaniu w dniu 20 września 2013 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa E. U.

przeciwko Przedsiębiorstwu Budowlanemu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku

z dnia 5 kwietnia 2013 r. sygn. akt I C 2306/12

I. prostuje oczywistą omyłkę pisarską w komparycji wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku prawidłowo oznaczając pozwanego jako Przedsiębiorstwo Budowlane (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B.;

II. oddala apelację;

III. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 1.200 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym;

IV. nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Białymstoku na rzecz radcy prawnego K. K. kwotę 1.476 złotych, w tym 276 złotych podatku VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Powódka E. U. wносиła o zasądzenie od pozwanego Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. kwoty 24.121 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami procesu. Podnosiła, że w dniu 18 września 2009 roku zawarła z (...) Spółką Jawną w B. umowę dzierżawy gruntu położonego na obrębie ulicy (...) w B. oznaczonego pod numerem porządkowym (...) na cele prowadzenia działalności handlowej na czas określony do dnia 31 grudnia 2018 roku, ale w dniu 1 czerwca 2012 roku pozwany wypowiedział umowę wydzierżawiającemu (...) Spółce Jawnej w B. i nakazał właścicielom pawilonów handlowych ich usunięcie z terenu B. (...). Dlatego też powódka dochodzi zwrotu poniesionych nakładów. Następnie wskazywała, że dochodzi od pozwanego kwoty 24.121 złotych tytułem odszkodowania.

Pozwany Przedsiębiorstwo Budowlane (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. wnosił o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Wskazywał, że nie przysługuje mu legitymacja bierna, bowiem nie zawierał on z powódką żadnej umowy, ani też nie otrzymał od niej żadnej kwoty, na którą opieka załączona do pozwu wystawiona przez (...) Spółka Jawna w B. faktura VAT.

Sąd Rejonowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2013 roku oddalił powództwo, zasądził od Skarbu Państwa na rzecz radcy prawnego K. K. kwotę 2.952 złotych z podatkiem VAT tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, odstąpił od obciążania powódki kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 18 września 2009 roku powódka E. U. zawarła z (...) Spółką Jawną w B. umowę nazwaną przez strony umową dzierżawy, na mocy której (...) Spółka Jawna w B. oddał w dzierżawę grunt o powierzchni 21 m⁽²⁾ położony na obrębie ulicy (...) w B. oznaczony pod numerem porządkowym (...) na cele prowadzenia działalności handlowej, a powódka zobowiązała się do opłacania na rzecz wydzierżawiającego miesięcznego czynszu, płatnego do kasy wydzierżawiającego. Powódka uiściła też jednorazową opłatę lokalizacyjną w wysokości 5.550 złotych netto (6.771 złotych brutto). Umowa została zawarta na czas określony do dnia 31 grudnia 2018 roku. Powódka poniosła koszty posadowienia pawilonu handlowego w wysokości 16.800 złotych brutto, a także koszty przyłącza elektrycznego w wysokości 550 złotych brutto. Powódka rozpoczęła działalność na wydzierżawionym gruncie od 1 października 2009 roku.

Sąd I instancji ustalił też, że pozwany Przedsiębiorstwo Budowlane (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B., który jest właścicielem gruntu położonego przy ulicy (...) w B. wypowiedział (...) Spółce Jawnej w B. umowę dzierżawy tego gruntu ze skutkiem natychmiastowym, a (...) Spółka Jawna w B. poinformował dzierżawców o wygaśnięciu zawartych z nimi umów poddzierżawy. Pismem z dnia 17 lipca 2012 roku pozwany wezwał dzierżawców do usunięcia pawilonów z terenu bazaru, a z dniem 20 września 2012 roku bazar został zamknięty.

Sąd Rejonowy ustalił, że powódka dochodzi roszczenia z umowy z dnia 18 września 2009 roku zawartej przez powódkę z (...) Spółką Jawną w B.. Pozwany jest właścicielem gruntu, na którym był usytuowany pawilon handlowy powódki, ale nie zawarł z powódką żadnej umowy. Pozwany nie ingerował w zawarcie umowy pomiędzy powódką a (...) Spółką Jawną w B., ani nie przejął praw i obowiązków (...) Spółki Jawnej w B.. Powódka uiszczała wszystkie należności na rzecz (...) Spółki Jawnej w B.. (...) Spółka Jawna w B. wystawił też fakturę VAT na kwotę 24.121 złotych, a faktura ta została opłacona na jego rzecz. Pozwany nie uzyskał z tego tytułu żadnych korzyści.

Sąd I instancji przyjął, że umowa zawarta przez powódkę z (...) Spółką Jawną w B. w dniu 18 września 2009 roku była umową najmu, a nie umową dzierżawy. W umowie tej nie przewidziano, że powódka ma prawo pobierać pożytki z przedmiotu umowy. Grunt stanowiący przedmiot umowy został oddany wyłącznie na cele prowadzenia działalności handlowej, zaś prowadzenie działalności handlowej nie może zostać uznane za pobieranie pożytków. Pozwany nie wszedł zatem w prawa i obowiązki wynajmującego.

W konsekwencji Sąd Rejonowy uznał, że pozwany nie ma legitymacji biernej.

Sąd I instancji nie znalazł też podstaw do zastosowania art. 438 k.c. Zaznaczył, że po stronie powódki nie powstał uszczerbek w związku z podjęciem przez nią działań w celu odwrócenia grożącej drugiemu szkody albo w celu odwrócenia wspólnego niebezpieczeństwa.

Na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd Rejonowy odstąpił od obciążania powódki kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego, z uwagi na jej trudną sytuację majątkową.

O kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie § 15, § 2 ust. 1 i 3, § 3, § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Powyższy wyrok w części oddalającej powództwo zaskarżyła apelacją powódka zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności:

- art. 693 § 1 k.c. poprzez błędne przyjęcie, że powódki i pozwanego nie łączyła umowa dzierżawy po rozwiązaniu przez pozwanego umowy dzierżawy z (...) Spółką Jawną w B.,

- art. 659 § 1 k.c. poprzez błędne przyjęcie, że powódkę i (...) Spółkę Jawną w B. łączyła umowa najmu,

- art. 422 k.c. poprzez nie przyjęcie odpowiedzialności pozwanego za szkodę poniesioną przez powódkę w związku ze skorzystaniem z wyrządzonej powódce szkody,

- art. 5 k.c. poprzez jego nie zastosowanie w sytuacji kiedy okoliczności sprawy mają charakter nadzwyczajny i zasadnym było rozpatrzenie żądań powódki mając na względzie treść art. 5 k.c.;

II. naruszenie przepisów postępowania mających wpływ na wynik sprawy w zakresie:

- art. 217 § 2 k.p.c. poprzez pominięcie wniosku zgłoszonego na rozprawie w dniu 6 lutego 2013 roku o rozszerzenie tezy dowodowej zeznań świadków E. M. oraz K. M. (pomimo faktu, iż przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków w rozszerzonym zakresie nie spowodowałoby zwłoki w postępowaniu oraz wykazania, iż zgłoszenie rozszerzonej tezy dowodowej po wyznaczonym przez Sąd terminie nastąpiło bez winy pełnomocnika powódki), co skutkowało brakiem możliwości wykazania korzyści uzyskanych przez pozwanego w związku ze szkodą poniesioną przez powódkę.

Domagała się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenia od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, zgodnie z przepisami prawa ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy zgodzić się ze skarżącą, że w komparycji zaskarżonego wyroku wystąpiła oczywista omyłka pisarska. W toku postępowania sprecyzowano, że pozwanym jest Przedsiębiorstwo Budowlane (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B., a tymczasem w komparycji zaskarżonego wyroku wskazano, że stroną pozwaną jest (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B..

Dlatego też, stosownie do art. 350 § 1 i 3 k.p.c. Sąd Okręgowy sprostował tę oczywistą omyłkę pisarską.

Przechodząc do meritum trzeba stwierdzić, że poczynione przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne nie były kwestionowane przez skarżącą i dlatego Sąd Okręgowy przyjmuje je za podstawę rozstrzygnięcia.

W tym miejscu przypomnieć należy, że zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 roku, III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55). Tak więc bez odpowiedniego zarzutu sąd drugiej instancji nie może wziąć pod uwagę uchybień prawu procesowemu, a więc także uchybień w zakresie ustaleń faktycznych, popełnionych przez sąd pierwszej instancji, choćby miały one wpływ na wynik sprawy.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że powódka domagała się zasądzenia od pozwanego kwoty 24.121 złotych z ustawowymi odsetkami w oparciu o umowę z dnia 18 września 2009 roku, a więc że powódka dochodziła roszczeń z tytułu odpowiedzialności kontraktowej, a nie odpowiedzialności deliktowej pozwanego.

Przyjmując to ustalenie za własne trzeba zgodzić się także z wnioskiem Sądu Rejonowego, że roszczenie powódki nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd I instancji trafnie ustalił, że powódki i pozwanego nie łączyła żadna umowa. Umowa pomiędzy pozwanym, a (...) Spółką Jawną w B., a także umowa pomiędzy (...) Spółką Jawną w B. nie były umowami dzierżawy.

Według art. 693 § 1 k.c. przez umowę dzierżawy wydzierżawiający zobowiązuje się oddać dzierżawcy rzecz do używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony lub nie oznaczony, a dzierżawca zobowiązuje się płacić wydzierżawiającemu umówiony czynsz. Tak więc dzierżawa jest tego rodzaju stosunkiem zobowiązaniowym, mocą którego jedna ze stron udostępnia korzystanie z jej rzeczy drugiej stronie za odpłatnością, przy czym strona korzystając z cudzej rzeczy uprawniona jest także do pobierania z niej pożytków. Brak w umowie określonej jako umowa dzierżawy zapisu o prawie wydzierżawiającego do pobierania pożytków, które ma fundamentalne znaczenie dla umowy dzierżawy, czym w istotny sposób różni ją od umowy najmu, przesądza o innej, niż nadana przez strony, kwalifikacji stosunku prawnego. Wobec tego, że przepisy kodeksu cywilnego regulujące umowę dzierżawy nie definiują pojęcia pożytków, należy odwołać się do przepisów księgi pierwszej kodeksu cywilnego, które wyróżniają pożytki rzeczy naturalne i cywilne oraz pożytki prawa. Pożytkami naturalnymi rzeczy są jej plody i inne odłączone od niej części składowe, jak według zasad prawidłowej gospodarki stanowią normalny dochód z rzeczy (art. 53 § 1 k.c.). Kodeks cywilny posługuje się wąskim pojęciem pożytków naturalnych, których występowanie łączone jest z pobieraniem ich z rzeczy przynoszącej tego rodzaju dochody. Pożytkami cywilnymi rzeczy są dochody, które rzecz przynosi na podstawie stosunku prawnego (art. 53 § 2 k.c.), natomiast pożytkami prawa są dochody, które prawo to przynosi zgodnie ze swym społeczno-gospodarczym przeznaczeniem (art. 54 k.c.) (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Katowicach I ACa 1440/06, Lex nr 307287; Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 13 marca 2007 roku, I ACa 56/2007, OSAB 2007/1/3, Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2012 roku, IV CSK 244/12, OSNC 2013/5/64).

Tymczasem przedmiotem umowy pomiędzy pozwanym a (...) Spółką Jawną w B. i umowy pomiędzy (...) Spółką Jawną w B. a powódką nie jest rzecz, z której można pobierać pożytki. Przedmiotem umowy pomiędzy pozwanym a (...) Spółką Jawną w B. jest nieruchomości położona przy ulicy (...) w B., zaś przedmiotem umowy pomiędzy (...) Spółką Jawną w B. a powodem jest grunt położony na obrębie ulicy (...) w B. oznaczony pod numerem porządkowym (...). To nie przedmiot umowy pomiędzy pozwanym a (...) Spółką Jawną w B. i umowy pomiędzy (...) Spółką Jawną w B. a powódką przynosi pożytki, ale dopiero wzniesienie na tej nieruchomości pawilonu handlowego i prowadzenie tam działalności gospodarczej umożliwia uzyskanie z tej nieruchomości dochodów.

Umowa pomiędzy pozwanym a (...) Spółką Jawną w B. i umowa pomiędzy (...) Spółką Jawną w B. a powódką, jak trafnie wskazał Sąd I instancji, były umowami najmu. Tym samym uznać należy, że umowa pomiędzy (...) Spółką Jawną w B. a powódką rozwiązała się z chwilą zakończenia umowy pomiędzy pozwanym a (...) Spółką Jawną w B.. Z

art. 668 § 2 k.p.c. wynika bowiem, że stosunek wynikający z zawartej przez najemcę umowy o bezpłatne używanie lub podnajem rozwiązuje się najpóźniej z chwilą zakończenia stosunku najmu.

Tak więc zarzut naruszenia art. 693 § 1 k.c. i art. 659 § 1 k.c. musiał upaść.

Skoro powódki i pozwanego nie łączyła żadna umowa, a powódka dochodziła roszczenia z tytułu odpowiedzialności kontraktowej, to rzeczywiście po stronie pozwanego nie ma legitymacji do występowania w sprawie.

W konsekwencji nieskuteczne są też zarzuty naruszenia art. 217 § 2 k.p.c., czy też art. 422 k.c. Brak legitymacji po stronie pozwanego skutkuje oddaleniem powództwa niezależnie od tego, czy pozwany uzyskał korzyść kosztem powódki.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 5 k.c. wskazać należy, że zarówno piśmiennictwo jak i judykatura jednoznacznie stwierdzają, że na podstawie tego przepisu nie można oprzeć żadnego roszczenia. W przypadku strony powodowej przepis ten może mieć zastosowanie jedynie w wyjątkowej sytuacji. Takiej sytuacji nie wskazała jednak skarżąca, a jednocześnie sytuacji takiej nie dopatrył się także Sąd Okręgowy.

Z tych względów na mocy art. 385 k.p.c. oddalono apelację.

O kosztach procesu za drugą instancję orzeczono mając na uwadze wynik postępowania odwoławczego oraz treść art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. i art. 109 k.p.c. Powódka przegrała sprawę w drugiej instancji i dlatego jest zobowiązana zwrócić pozwanemu koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym, określone w stawce minimalnej wskazanej w § 6 pkt 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (j.t. Dz. U. z 2013 roku, poz. 490).

O kosztach pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w instancji odwoławczej orzeczono stosownie do § 15 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 5 w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (j.t. Dz. U. z 2013 roku, poz. 490).